

СПРАВА «САМСІН ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE SAMSIN v. UKRAINE)

(Заява № 38977/19)

Стислий виклад рішення від 14 жовтня 2021 року

Заявник, суддя Верховного Суду України (далі — ВСУ), з 2005 року обраний

до складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі — Комісія), головою якої він став у 2010 році. 11 квітня 2014 року повноваження заявника в Комісії були припинені після набрання чинності Законом України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні».

16 жовтня 2014 року набрав чинності Закон України «Про очищення влади»

(далі — Закон), ухвалений у зв'язку з негативними явищами, які відбулися у державній службі за часів правління колишнього президента Віктора Януковича. Закон передбачав застосування заходів до державних службовців, зокрема і членів Комісії, без будь-якої оцінки їхньої особистої ролі та поведінки, а також обов'язок подання ними заяви про застосування до них заборон, передбачених Законом.

Голова ВСУ повідомив Міністерство юстиції України про неподання заявником цієї заяви, у зв'язку з чим Мін'юст звернувся до Вищої ради юстиції (далі — ВРЮ, згодом Вища рада правосуддя, далі — ВРП) щодо звільнення заявника з посади судді згідно із Законом. У той же час заявник подав до ВРЮ заяву про відставку, розгляд якої було відкладено до розгляду звернення Мін'юсту.

У квітні 2017 року ВРП звільнила заявника з посади судді ВСУ у зв'язку з неподанням ним заяви, яка вимагалася Законом, та залишила його заяву про відставку без розгляду. Так, заявника було позбавлено пільг, пов'язаних із виходом судді на пенсію, заборонено працювати на державній службі до кінця 2024 року, а його ім'я внесено до загальнодоступного Єдиного державного реєстру осіб, щодо яких застосовано положення Закону.

Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду (далі — КАС), до якого заявник оскаржив це рішення, задовольнив позов заявника та скасував рішення ВРП. За апеляційною скаргою Мін'юсту та ВРП Велика Палата Верховного Суду скасувала рішення КАС і залишила рішення ВРП без змін. Зокрема, Велика Палата Верховного Суду встановила, що ВРП діяла в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, з дотриманням принципу пропорційності.

Заявник звернувся до Конституційного Суду України зі скаргою, стверджуючи, що положення Закону, застосовані у його справі, не відповідали Конституції України. Провадження у справі станом на дату постановлення Європейським судом з прав людини (далі — Європейський суд) рішення тривало.

До Європейського суду заявник скаржився на порушення його права за статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) внаслідок його звільнення з посади судді ВСУ. Він також скаржився за статтею 14 у поєднанні зі статтею 8 Конвенції у зв'язку з тим, що він зазнав дискримінації *vis à-vis* осіб, які не обіймали високі посади під час президентства Віктора Януковича, та *vis à-vis* іншого судді, який перебував в аналогічній із заявником ситуації, але його заяву про відставку задовольнили.

Розглянувши скарги заявника за статтею 8 Конвенції, Європейський суд зробив посилання на рішення у справі «Полях та інші проти України», у якому встановив порушення цього положення Конвенції, оскільки застосування до заявників суворих заходів, передбачених Законом, не ґрунтувалося на індивідуалізованій оцінці їхньої поведінки. Європейський суд підкреслив, що мета усунення осіб, ймовірно пов'язаних з негативними подіями під час правління колишнього Президента України, вже була досягнута завдяки впровадженню Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», а заявник виявив бажання піти у відставку зі своєї посади.

Європейський суд зазначив, що не вбачає переконливих аргументів, які б свідчили, що навіть припустивши законність переслідуваних цілей, вони не могли бути досягнуті шляхом задоволення заяви заявника про відставку за конкретних обставин його справи і за відсутності доказів вчинення заявником конкретних проступків. Європейський суд також звернув увагу, що Венеціанська комісія також критикувала законодавчий механізм, передбачений Законом.

Європейський суд дійшов висновку, що за конкретних обставин цієї справи застосування до заявника заходів, передбачених Законом, не було необхідним у демократичному суспільстві та констатував порушення статті 8 Конвенції.

Також Європейський суд вказав, що з огляду на висновки, наведені за статтею 8 Конвенції, немає необхідності розглядати скарги заявника за статтею 14 у поєднанні зі статтею 8 Конвенції.

Щодо присудження заявнику справедливої сатисфакції, Європейський суд зауважив, що це питання не готове до вирішення та відклав його.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує заяву прийнятною;

2. Постановляє, що було порушено статтю 8 Конвенції;

3. Постановляє, що немає необхідності розглядати скаргу за статтею 14 Конвенції у поєднанні зі статтею 8 Конвенції;

4. Постановляє, що в частині стосовно відшкодування матеріальної шкоди внаслідок встановленого порушення питання справедливої сатисфакції не готове до вирішення, а тому

(а) відкладає розгляд цього питання;

(b) закликає Уряд і заявника упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, надати свої письмові зауваження з цього питання та, зокрема, повідомити Суд про будь-яку угоду, якої вони можуть досягти;

(c) відкладає подальший розгляд цього питання та делегує Голові палати повноваження вирішити його за необхідності;

5. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 5 000 (п'ять тисяч), євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 1 500 (одна тисяча п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

6. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції у зв'язку з моральною шкодою, а також судовими та іншими витратами.»